

„Als ich das erste Mal Deutsch hörte, klang es fast wie Musik“

Prof. Dr. Moisis Triandafilidis, 1. August 1937,
Aetolofos, Diplomingenieur

Meine Familie hat Griechenland verlassen, als ich elf Jahre alt war. Unsere erste Station war Bulgarien, wo ich in einer alten Armee-Kaserne zusammen mit etwa 400 Kindern untergebracht war. Der Direktor des dortigen Heims informierte uns darüber, dass es die Möglichkeit gäbe, nach Deutschland gebracht zu werden. Wer das wolle, könne sich in eine entsprechende Liste eintragen. Als ich das hörte, habe ich meinem Bruder sofort verboten, sich zu melden, schließlich war in meinen Erinnerungen noch die Besatzung Griechenlands durch die Wehrmacht präsent. Als es dann zur Verlesung der Namen jener Kinder kam, die nach Deutschland sollten, waren überraschenderweise trotzdem auch jener meines Bruders und sogar meiner dabei. Ich habe daraufhin Einspruch erhoben und erwidert, dass wir uns nicht gemeldet hätten. Auf die Frage des Betreuers, warum wir nicht nach Deutschland wollten, antwortete ich unumwunden, dass wir Angst hätten. Die Erwiderung des Betreuers überraschte mich und meinen Bruder, denn er sagte, dass unser Vater uns angemeldet hätte. Wie ich später erfuhr, war er in einem provisorisch errichteten Krankenhaus, in dem verwundete griechische Partisanen betreut wurden, als Dolmetscher tätig, da das medizinische Personal kein Griechisch verstand und mein Vater Russisch beherrschte, das dem Bulgarischen ähnelt. Meine Mutter arbeitete dort als Reinigungskraft.

Schließlich fügte ich mich in die Entscheidung meines Vaters und kam so zusammen mit etwa 1.000 Kindern in einem Zug in die DDR. Was mich noch im Nachhinein beeindruckt, war die perfekte Organisation. Immerhin mussten die 1.000 Kinder gepflegt werden. Der Zug hielt einmal in jedem Land, das wir durchquerten. An jeder Station wurden wir von Angehörigen der Kinderorganisation des jeweiligen Landes mit Liedern und Tänzen begrüßt und gepflegt. Fast hätte man den Eindruck gewinnen können, dass alle auf uns gewartet hätten. Der erste längere Aufenthalt nach Bischofswerda war Hoyerswerda. Danach ging es nach Radebeul, wo wir auf mehrere Heime verteilt wurden. Trotz des straff organisierten Tagesablaufs – wir hatten intensiven Deutschunterricht,

«Όταν άκουσα τα γερμανικά για πρώτη φορά, ακουγόταν σχεδόν σαν μουσική»

Μωσής Τριανταφυλίδης, 1 Αυγούστου 1937,
Αετόλοφος, Καθηγητής, διπλωματούχος μηχανικός

Η οικογένειά μου έφυγε από την Ελλάδα, όταν ήμουν έντεκα ετών. Ο πρώτος μας σταθμός ήταν η Βουλγαρία, όπου φιλοξενήθηκα σ' έναν παλιό στρατώνα μαζί με περίπου 400 παιδιά. Ο διευθυντής του εκεί ιδρύματος μάς ενημέρωσε ότι υπήρχε η πιθανότητα να μας μεταφέρουν στη Γερμανία. Όποιος ήθελε μπορούσε να βάλει τ' όνομά του σε μια λίστα. Όταν το άκουσα αυτό, απαγόρευσα αμέσως στον αδελφό μου να εγγραφεί, καθώς θυμόμουν ακόμα την κατοχή της Ελλάδας από τη Βέρμαχτ. Παραδόξως, όταν διαβάστηκαν τα ονόματα των παιδιών που επρόκειτο να σταλούν στη Γερμανία, τ' όνομα του αδελφού μου και ακόμη και το δικό μου περιλαμβάνονταν στη λίστα. Εγώ διαμαρτυρήθηκα γι' αυτό και απάντησα ότι δεν είχαμε εγγραφεί. Όταν ο σύμβουλος με ρώτησε γιατί δεν θέλαμε να πάμε στη Γερμανία, απάντησα ευθέως ότι φοβόμασταν. Η απάντηση του φροντιστή εξέπληξε εμένα και τον αδελφό μου, διότι είπε ότι ο πατέρας μας μάς είχε δηλώσει. Αργότερα έμαθα, ότι ο πατέρας μας εργαζόταν ως διερμηνέας σ' ένα πρόχειρο νοσοκομείο, όπου νοσηλεύονταν τραυματίες Έλληνες αντάρτες, καθώς το ιατρικό προσωπικό δεν καταλάβαινε ελληνικά και ο πατέρας μου μιλούσε ρωσικά, που είναι παρόμοια με τα βουλγαρικά. Η μητέρα μου εργαζόταν εκεί ως καθαρίστρια.

Τελικά, συμφώνησα με την απόφαση του πατέρα μου και ταξίδεψα στη ΛΔΓ σ' ένα τρένο μαζί με περίπου 1.000 παιδιά. Εκ των υστέρων, αυτό που με εντυπωσιάζει ακόμα και σήμερα ήταν η τέλεια οργάνωση. Εξάλλου, τα 1.000 παιδιά έπρεπε να εξυπηρετηθούν. Το τρένο σταματούσε μία φορά σε κάθε χώρα από την οποία περνούσαμε. Σε κάθε στάση, μας υποδέχονταν μέλη των παιδικών οργανώσεων της κάθε χώρας με τραγούδια χορούς και μας πρόσφεραν ένα γεύμα. Ήταν σαν όλοι να μας περίμεναν.

Η μεγαλύτερη στάση μετά τη Μπισοφσβέρντα ήταν στη Χόιερσβέρντα. Στη συνέχεια ταξιδέψαμε στο Ραντεμπόιλ, όπου μοιραστήκαμε σε διάφορα οικοτροφεία. Παρά την αυστηρά οργανωμένη καθημερινότητα – είχαμε εντατικά μαθή-

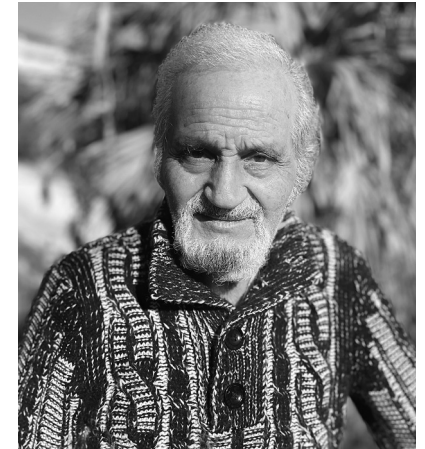
später kamen Mathematik und Physik hinzu – blieb uns genügend Freizeit für Fußball und andere Sportarten. Aber nicht nur deshalb gewöhnte ich mich rasch an die neuen Bedingungen. Ich begriff sehr schnell, dass der Schlüssel für mein neues Leben die deutsche Sprache war, die ich nicht nur schnell, sondern auch gern lernte. Als ich das erste Mal Deutsch hörte, klang es in meinen Ohren fast wie Musik. Das gefiel mir außerordentlich. Manchmal schlich ich mich aus dem Saal, in dem wir Mittagsschlaf hielten, und ging auf die Straße, nur um dem Klang der deutschen Sprache zu lauschen.

Wie lange wir in Deutschland bleiben würden, wussten wir damals nicht. Unsere Betreuer sagten uns lediglich, dass es nicht für immer wäre. Die Standarderklärung war: ‚Ihr werdet zurückkehren, wenn die Verhältnisse es zulassen.‘ Ich selbst machte mir damals über diese Frage kaum Gedanken. Schließlich ging es uns gut, wir hatten alles, was wir brauchten. Verglichen mit dem Leben, das ich in Griechenland geführt hatte, war ich sorgenfrei, ja glücklich. Was mich dennoch bedrückte, war die Entfernung zu meinen Eltern, die inzwischen nach Polen gezogen waren, um in unserer Nähe zu sein. Glücklicherweise hatten sie sich in Zgorzelec direkt an der Grenze zu Görlitz niedergelassen. Es dauerte dann trotzdem noch vier Jahre, bis ich sie wiedersehen konnte.

Inzwischen war mir klar geworden, dass an eine schnelle Rückkehr nach Griechenland nicht zu denken war. Für meine Schwester war diese Aussicht so unerträglich, dass wir sogar um 1.000 DDR-Mark wetteten, wer Recht behalten würde. Das war ich – das Geld bekam ich trotzdem nicht. Auch im Nachhinein bin ich froh, vorerst in Deutschland geblieben zu sein. Griechenland, so wie ich es in Erinnerung hatte, war die Ausbildung betreffend nicht gerade ein verlockender Staat. Am meisten reizten mich in der DDR die guten Bildungsmöglichkeiten. Der Unterschied zu meiner Heimat war wie Tag und Nacht. Der Unterricht in Leipzig, wo ich inzwischen lebte, hatte System und ermöglichte es mir, sehr schnell zu lernen und auf die Oberschule zu wechseln. Nach dem Abitur bewarb ich mich an der Filmhochschule Babelsberg, wurde jedoch nicht angenommen. Daraufhin entschloss ich mich, es an der Technischen Hochschule, später an der Universität Dresden, zu versuchen, wo ich aufgenommen wurde und meinen Diplomabschluss machte.

Der Gedanke an meine Rückkehr nach Griechenland ließ mich jedoch zu keiner Zeit los. Häufig träumte ich, dass ich durch mein Dorf lief, bis zum Ende der Straße, wo unser Familienhaus stand. Bevor ich das Haus betreten konnte, wurde ich immer wach. Vielleicht war es das regelmäßige Ende dieser Träume, das mir dann auch in der Realität klar machte, dass eine Rückkehr in ferner Zukunft liegen würde. Es dauerte dann tatsächlich bis 1980, dass ich

ματα γερμανικών και αργότερα μαθηματικών και φυσικής – είχαμε ακόμα αρκετό ελεύθερο χρόνο για ποδόσφαιρο και άλλα αθλήματα. Αλλά αυτός δεν ήταν ο μόνος λόγος για τον οποίο συνήθισα γρήγορα τις νέες συνθήκες, αλλά και γιατί σύντομα συνειδητοποίησα ότι το κλειδί της νέας μου ζωής ήταν η γερμανική γλώσσα, την οποία όχι μόνο έμαθα γρήγορα αλλά και μου άρεσε να μαθαίνω. Όταν άκουσα για πρώτη φορά γερμανικά, ακούγονταν σχεδόν σαν μουσική στ' αυτιά μου. Μου άρεσε πολύ αυτό. Μερικές φορές έβγαίνα κρυφά από το δωμάτιο όπου κοιμόμασταν το μεσημέρι κι έβγαίνα στον δρόμο μόνο και μόνο για ν' ακούσω τον ήχο της γερμανικής γλώσσας.

Moisis Triandafyllidis /
Μωυσής Τριανταφυλίδης
(Foto: privat)

Εκείνη την εποχή, δεν ξέραμε πόσο καιρό θα μέναμε στη Γερμανία. Οι φροντιστές μας μάς είπαν μόνο ότι δεν θα ήταν για πάντα. Η συνήθης εξήγηση ήταν: Θα επιστρέψετε όταν το επιτρέψουν οι συνθήκες. Δεν προβληματίστηκα καθόλου γι' αυτό το ζήτημα εκείνη την εποχή. Εξάλλου, τα πηγαίναμε καλά, είχαμε όλα όσα χρειαζόμασταν. Σε σύγκριση με τη ζωή που είχα ζήσει στην Ελλάδα, αυτή εδώ ήταν ανέμελη, ακόμη κι ευτυχισμένη. Ωστόσο, εξακολουθούσα να λυπάμαι για την απόσταση από τους γονείς μου, οι οποίοι στο μεταξύ είχαν μετακομίσει στην Πολωνία για να είναι κοντά μας. Ευτυχώς, είχαν εγκατασταθεί στο Ζγκορτζέλετς, ακριβώς στα σύνορα με το Γκέρλιτς. Παρ' όλα αυτά, χρειάστηκαν άλλα τέσσερα χρόνια για να μπορέσω να τους ξαναδώ.

Εν τω μεταξύ, είχα αντιληφθεί ότι μια επιστροφή στην Ελλάδα σε σύντομο χρονικό διάστημα ήταν αδύνατη. Για την αδελφή μου αυτή η προοπτική ήταν τόσο δυσβάσταχτη, ώστε στοιχηματίσαμε ακόμη και 1.000 μάρκα ΛΔΓ για το ποιος θα είχε δίκιο. Αυτός ήμουν εγώ, αλλά και πάλι δεν πήρα τα χρήματα. Ακόμη και εκ των υστέρων, χαίρομαι που παρέμεινα τότε στη Γερμανία. Η Ελλάδα, όπως τη θυμόμουν, δεν ήταν ακριβώς μια δελεαστική χώρα όσον αφορά την εκπαίδευση. Αυτό που με προσέλκυσε περισσότερο στη ΛΔΓ ήταν η προοπτική μιας καλής εκπαίδευσης. Η διαφορά με την πατρίδα μου ήταν σαν τη μέρα με τη νύχτα. Η εκπαίδευση στη Λειψία, όπου ζούσα τώρα, ήταν συστηματική και μου επέτρεψε να μάθω πολύ γρήγορα και να περάσω στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αφού αποφοίτησα από το λύκειο, έκανα αίτηση στην Ακαδημία Κινηματογράφου του Μπάμπελσμπεργκ, αλλά